

Veving a briali

En vev-zine om en vevtradisjon fra Sardinia



Anna Adelasia Tedde



Innholdsfortegnelse

| | |
|---|----|
| Om konseptet bak denne vevzinen | 2 |
| Kilder | 3 |
| Hva er veving <i>a briali</i> ? | 4 |
| Om oppskriftene | 5 |
| Sa folla | 8 |
| Sa rosa | 10 |
| Andre mønstervariasjoner | 12 |
| Plukket mønster | 13 |
| S'istella | 14 |
| S'isciareu | 16 |
| Mine tips for å lykkes med vevingen | 18 |

Om konseptet bak denne vev-zinen

Dette oppskriftsheftet omhandler *veving a briali*, en vevtradisjon fra Sardinia, Italia. Heftet er en del av bacheloroppgaven min ved Universitet i Sørøst-Norge «Veving a briali. Om å forstå og formidle en vevtradisjon fra Sardinia.» (Tedde A. A., 2024) Oppgaven hadde som mål å revitalisere og formidle denne vevtradisjonen. I løpet av undersøkelsen har jeg registrert 5 vevnader i lagd i samme teknikken, utført et intervju med tradisjonshåndverkere fra Sardinia, vevd fire ulike motiver etter registreringen og sammenlignet kildematerialet med eksisterende litteratur om veving a briali. Sammensetning av disse kildene var grunnlaget til å utarbeide en beskrivelse av teknikken og tradisjonen. I tillegg til å formidle tradisjonen, hadde jeg lyst til å tilgjengeliggjøre bindemønstrene og fremgangsmåten for veving: derfor lagde jeg dette oppskriftshefte.

Ideen bak oppskriftsheftet er hentet fra formidlingsformen fanzine. Fanziner er selvpubliserte hefter som ofte er lagd med amatørmidler og distribueres gratis eller for en symbolsk sum. Forfatteren og målgruppen til en fanzine ofte deler samme interessen. Fanziner er etter min mening en spesiell demokratisk og inkluderende formidlingsform. De har historisk blitt brukt i alt fra sci-fi tegneserier til politiske opprør. En vev-zine er en fanzine lagd av en veventusiast for veventusiaster, og skal formidle noe som jeg virkelig brenner for: revitalisere en håndverkstradisjon og spre vevgleden!

Kilder

Om veving a briali:

Intervju med Barbara Cardia og Tommaso Lussu, 20/03/2024

Altea, G., Caoci, A., Contu, M. F., Davanzo Poli, D., Degioannis, L., Demartis, G. M., Gherzi, L., Gri, G. P., Lodde, S., Lupino, G., Mantiglia, G. C., Pau, A., Saderi, M., Sardo, M., Zene, C. (2006). *Tessuti*. Ilisso Edizioni Nuoro

Inspirasjon til heftet:

Andersson, E.; Lundell, L. Thomasson, A., (1988). *Daldräll*. ICA bokförlag.

Nygård, A. E. (2018). *Damaskvev*. Museumsforl.

Hva er veving *a briali*?

Beskrivelsen er sammensatt av materialet hentet fra registrering, relevante informasjon fra eksisterende litteratur, intervju med tradisjonshåndverkere fra Sardinia og mine erfaringer under vevingen.

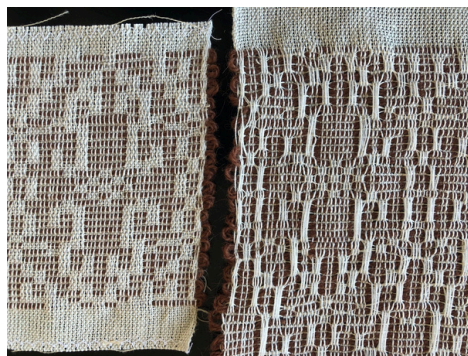
Veving *a briali* er en lokal vevteknikk fra Sardinia, spredt over hele øya. Teknikken er også kjent med de lokale variantene *a priali*, *a briabi*, *a littos*, *a litzos*.

Mønstrene er geometriske og bygger opp ulike motiver, blant annet kalt for roser, sjakk, blad og stjerner. Utviklingen av et mønster er kalt for *mustra*.

Bindingen består av et partimønster som veves på toskafts bunn. Den ble tradisjonelt vevd med et mønsterinnslag, i lin, bomull eller ull, og et bunninnslag, i lin eller bomull, på lin eller bomullsrenning. Bunninnslaget er i samme garnet som renningen, eller tynnere. Mønsterinnslaget skaper mønster ved å vekselvis flottere over og løpe inni toskafts bunn. Dette forårsakes av at annenhver tråd er tredd på samme skaft, kalt for *litzu mannu*, «storskaft» eller *litzu cracu*, «ledeskaft».

Mønsterskaftene, derav antallet kan variere, senkes alltid ned sammen med storskaftet. I nedknytningen på en moderne kontramarsjvevstol vil dette resultere i at hver trøe som er koblet til et mønsterskaft er også koblet til storskaftet.

Lerretsbunnen skapes ved å senke vekselvis storskaftet eller alle mønsterskaftene uten storskaftet. Mellom hvert mønsterinnslag kan det være ett eller to mønsterinnslag. Ved bruk av to bunninnslag får man en ordentlig bunn på vrangsidan av mønsterflotteringer. Man har derimot lengre trådsprang om man bruker kun ett mønsterinnslag.



Til venstre på bildet: to bunninnslag
til høyre: ett bunninnslag

Ved et ekstra stort antall partier, på mønsterfigurer som for eksempel stjerner, kan motivet vært delvis plukket, eller skapt ved å senke flere mønsterskaft samtidig.

Vevnadene lagd *a briali* hadde opprinnelig ulike bruksområder. De som hadde bomull eller lin i mønsterinnslag var brukt til håndklær, servietter og duker; de som var vevd med ull fungerte til salvesker, benketepper til den tradisjonelle brudekisten, duker, sengetepper, løpere og senere gulvtepper.

Om oppskriftene

Bindemønstrene som du finner i heftet er tegnet ned etter fire vevnader som ble registrert i løpet av bacheloroppgaven. Mønsterrapportene er tilpasset et trådtall på 775 tråder, som avviker noe fra de opprinnelige vevnadene. De opprinnelige vevnadene for mønstrene Sa folla og Sa rosa er i privat eie hos familien min, og ble vevd på Nord-Sardinia på 1950-tallet. De to siste mønstrene, S'istella og S'Isciareu, har jeg registrert på det lokale arkeologiske og etnografiske museet i Sassari, *Museo nazionale archeologico ed etnografico "Giovanni Antonio Sanna"*.

Vevnadene lagd med bindemønstrene i dette heftet skal ikke brukes til kommersielle formål.

Garnvalget

Alle vevnadene «a briali» som jeg har vart bort i er vevd i ganske stødige materialer, både i renning og innslag. Selv om garnet i bunnbindingen er tynt, den har alltid en god struktur, og vevnadene får et tungt fall. Jeg prøvde å etterligne følelsen og uttrykket til vevnadene jeg registrerte med garnkvaliteter som man får kjøpt i Norden i dag.

Renning

Som renningsgarn anbefaler jeg lin 28/2. Garnet er i en tykkelse som passer fint til en renningstetthet på 12 tr per cm, og lin gir et tidløst uttrykk til vevnadene. Fallet på de ferdige produktene minner om de eldste vevnadene a briali.

Hvis man ønsker å bruke bomull i renningen er 16/2 den riktige tykkelsen, men stoffet blir mye mykere og man mister den tyngden som jeg opplevde med lin.

Bunninnslag

Bunninnslaget burde være tynnere enn renningsgarnet: det er viktig at bunnbindingen ikke blir så synlig der mønsterinnslaget løper på fremsiden. Entråds lingarn 16/1 egnet seg fint. Det å bruke lin i bunninnslaget hjelper til å oppnå det tunge fallet som jeg skrev om, særlig om man bruker bomull i renningen. Men alt tynt garn i bomull eller lin kan brukes som bunninnslag så lenge man får det ønskede uttrykket.

Mønsterinnslag

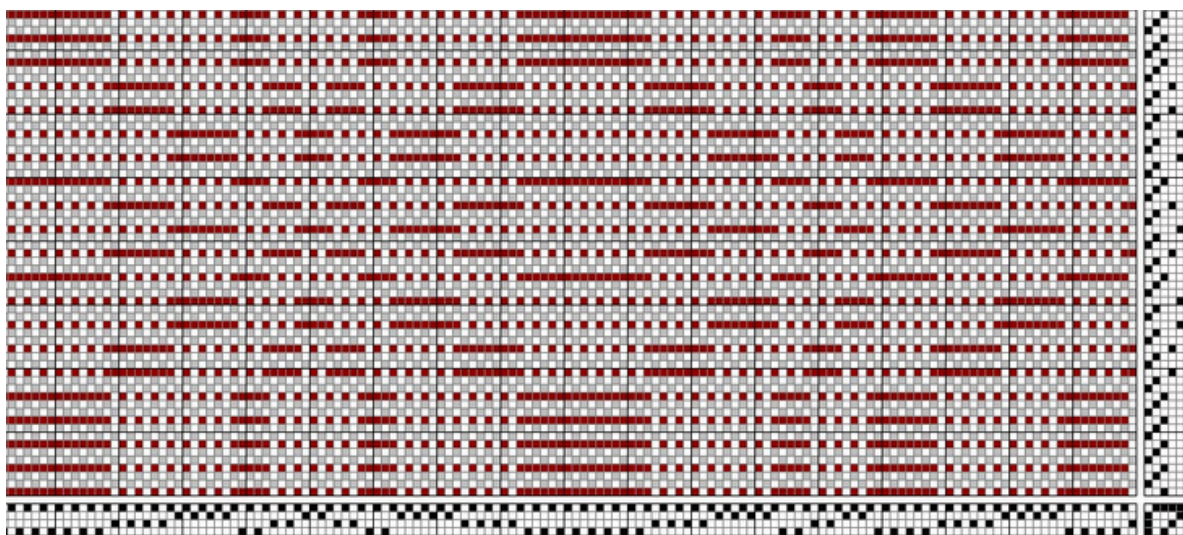
I veving a briali er mønsterinnslaget betydelig tykkere enn renningsgarnet. Garnet som ble tradisjonelt brukt er spunnet fra fibre til den lokale sardinske sauerasen. Fibrene består av lange dekkhår, og minner om norsk spelsau. Jeg brukte derfor Rauma Prydvevgarn til mønsterinnslaget. Om man vever på linrenning, som anbefalt i oppskriftene, oppnår man riktig tetthet med totrads prydevevgarn lagt dobbelt. Hvis man heller vil bruke bomull 16/2 er kombinasjonen av en- og totråds prydevevgarn en god løsning.

Det går selvsagt an å eksperimentere med andre garnkvaliteter, men det er viktig for utseende at bunnbindingen under trådsprangene ikke blir synlig.

Alle oppskriftene i heftet veves på samme renning, og med samme innslagsgarn.
Bredden er cirka den samme som på vevnadene i registreringen. Lengden på renningen kan du velge selv; materialet i registreringen gikk fra rundt en meter til over to meter.

Renning: lingarn 28/2, halvbleket
Bunninnslag: lingarn 16/1, halvbleket
Mønsterinnslag: Rauma prydvvegarn, 2-tråds, lagt dobbelt
Vevskje: 60-10, 1 tr i hovel, 2 tr i tind
Skjebredde: 64,5 cm
Ferdig bredde: 67,5 cm med sideløkker; 63,5 cm uten
Innslagstetthet: 3 mønsterinnslag og 6 bunninnslag per cm

I oppskriftene finner du hovlingen for detaljmønster. Det vil si at hver rute i hovlingen tilsvarer en tråd i renningen. Ved siden av hovlelisten finner du nedknytningen. Det er oppgitt trøingen kun for mønsterinnslaget. Du kan selv velge om du vil ha ett eller to bunninnslag mellom hvert mønsterinnslag. Det går selvsagt fortest å bruke kun ett, men vevnaden blir både stødigere og jevnere når man bruker to. I eksempel på bildet, hvis du velger å veve med ett bunnslag skal du alltid senke trøe 5; for to bunninnslag er rekkefølgen 5 og 4.



54321

Komplett bindemønster til en vevnad a briali. Rød=mønsterinnslag; grå= bunninnslag

Du kan også velge å lage sideløkker på kantene. Det var sideløkker på 3 av de 5 vevnadene jeg registrerte. Jeg lagde dem på øyemål, ved å holde mønsterinnslaget cirka 2 cm utenfor jarekanten. Du kan bruke den metoden du liker best.

Til falden kan du veve i bunnbindingen, eller veksle med et mønsterinnslag i toskaftskillet, og to bunnbindinger imellom.



Hvis du har lyst til å teste ut flere motiver i samme renningen, trenger du ikke å hovle om alle trådene, men kun halvparten! Veving a briali kjenntegnes jo av at annenhver tråd er tredd på samme skaft. Før du klipper ned veven, kan du skyve tilbake det første skaftet og feste det til en skaftholder. Da kan du tre renningen ut av mønsterskaftene og begynne blankt med et nytt mønster.

Når man hovler bruker man skaft 1 som en veiledning, istedenfor skillepinnene. Mellom annenhver hovel på skaft 1, ligger det nå en løs tråd som skal hovles på et mønsterskaft. De trådene som er allerede hovlet skal da kun føres ved siden av de nye.



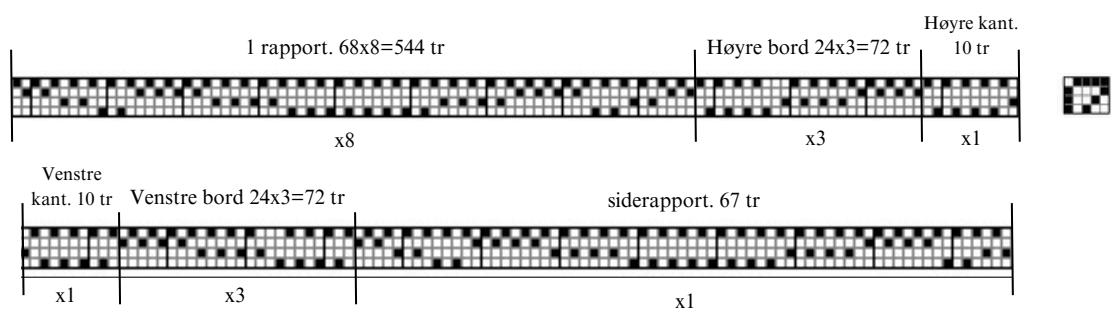
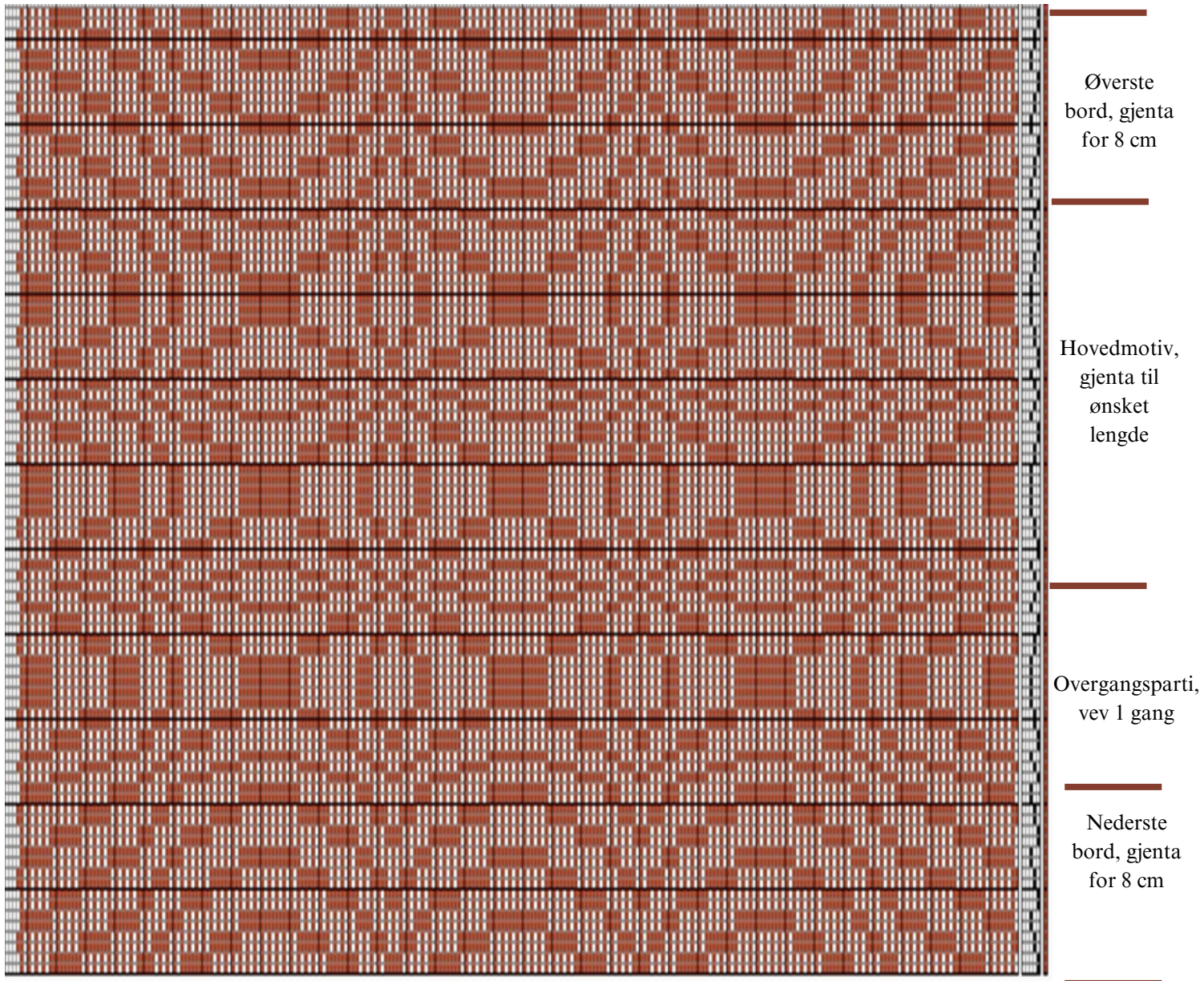
Skaft 1 er flyttet bak, og renningen kan klippes ned



Veven under hovling av mønsterskaftene

Sa folla

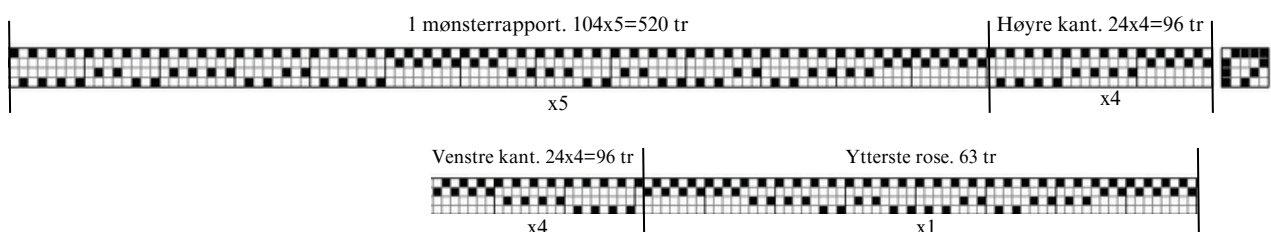
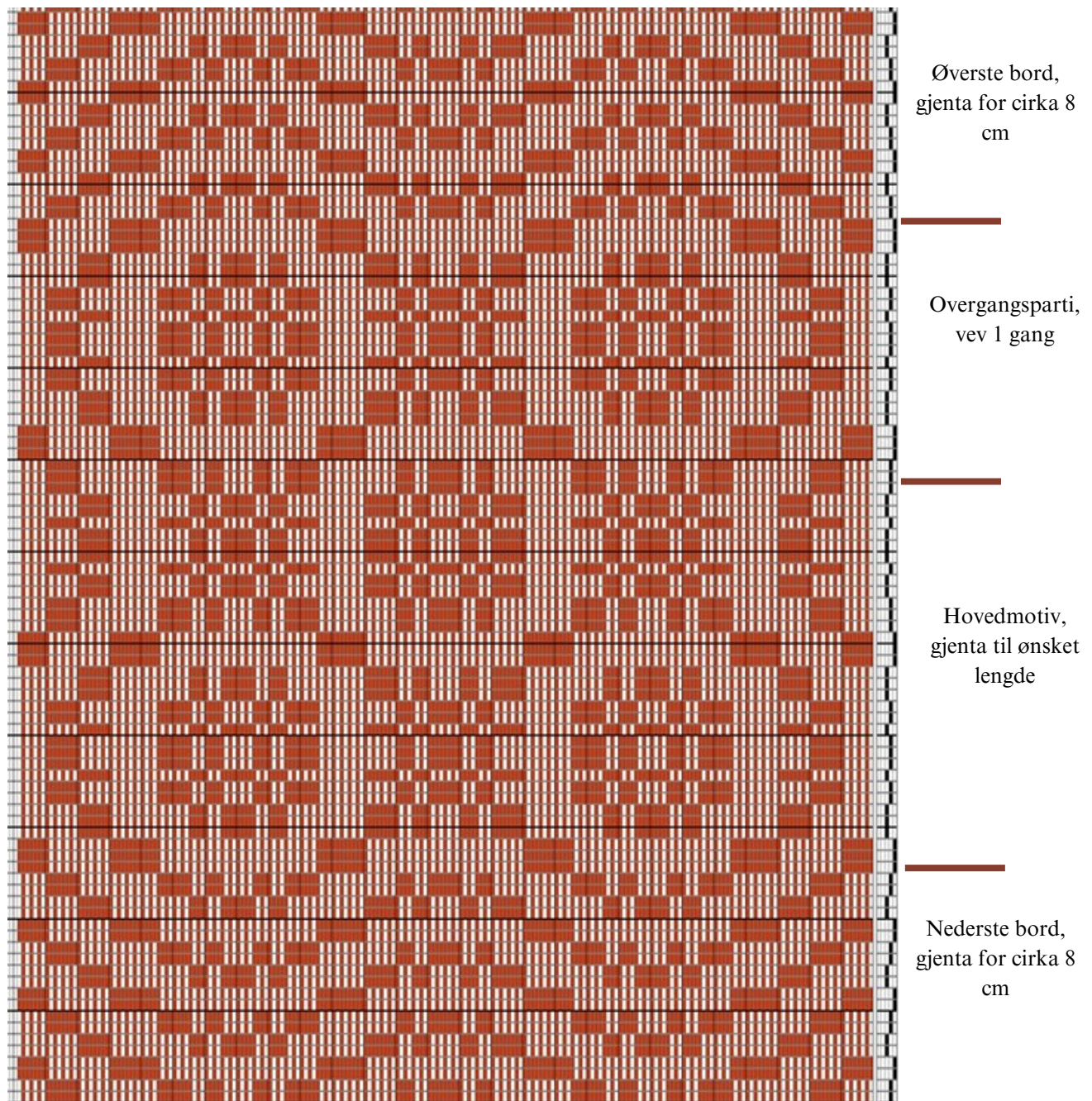
Folla betyr “blad” på sardinsk, og ordet har tradisjonelt blitt bruk for å beskrive dette motivet. Denne bindingen er rekonstruert etter et teppe i privat eie i Ardara (SS). Det opprinnelige teppet var 1,5 meter lang, og var i bruk som gulvteppe.





Sa rosa

Dette motivet er kjent på sardinia som *sa rosa*, rosen på norsk. Roser er å finne i veving *a briali* i ulike størrelser og varianter, og er av og til kombinert med andre elementer, som for eksempel sjakkkruten. Gulvteppet som bindingen er tegnet ned finnes i privateie i Ardara.



Du kan eksperimentere med ulike varianter i rekkefølden på trøingen for å endre størrelsen på rosene og måten motivet gjentar seg.



Andre mønstervariasjoner

I veving a briali finner man også striper og innsmettede fargepartier.



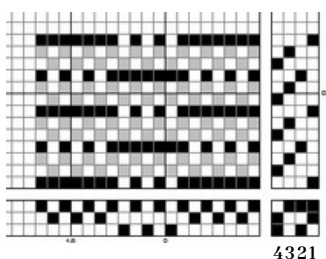
Til den tofargete varianter lagde jeg en garndukke i hver sin farge med mønsterinnslaget. Begge innslagene føres i skillet fra samme siden. I midten overlappes de over tre tråder. Løkkene i midten er lagd på samme måte som på sidene.



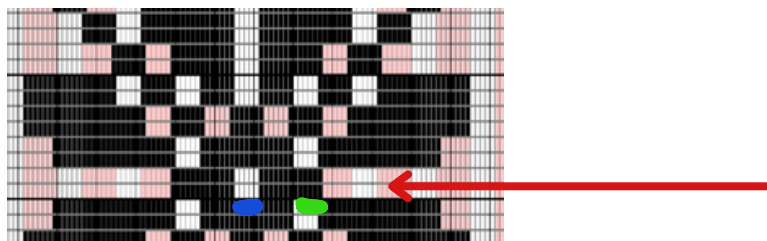
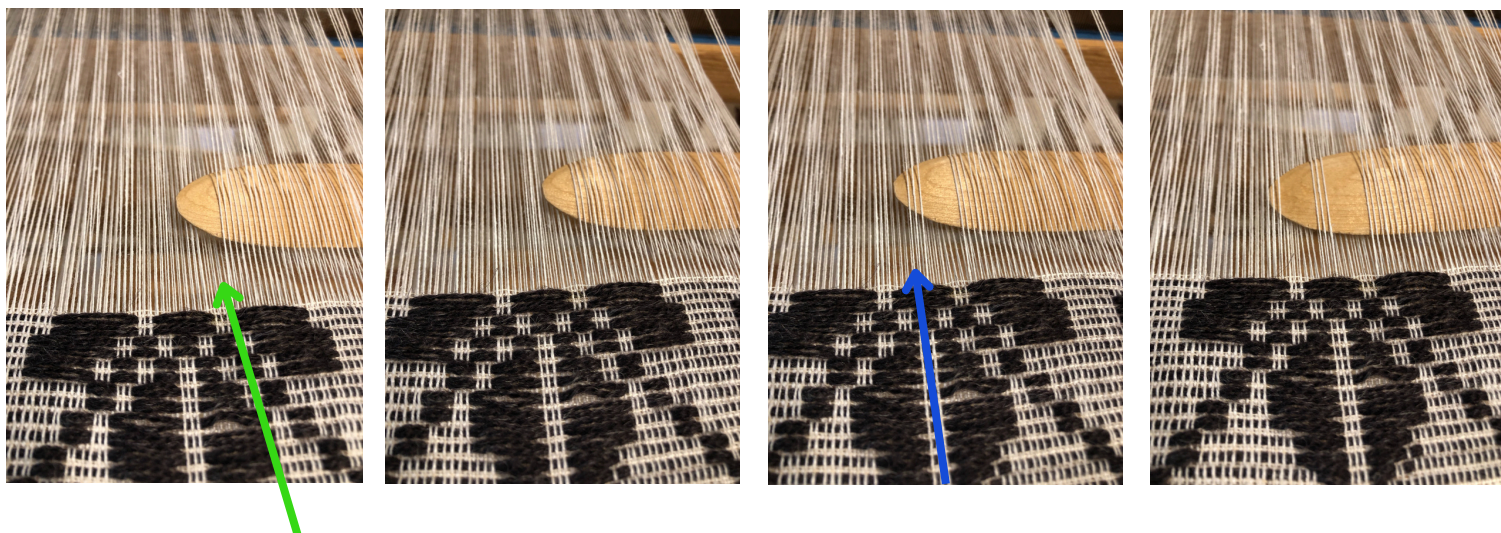
Plukket mønster

De to motivene som følger krever rundt 10 skaft og mange flere trøer hvis motivet skal hovles i en vanlig kontramarsjvevstol. Jeg tviler på at motivene på de opprinnelige vevnadene var hovlet: den vanligste vevstolen på Sardinia er ganske liten og har et ganske enkelt oppsett, som gjør det nesten umulig å bruke et så stort antall skaft. Jeg har derfor valgt å formidle motivene som plukket. Jeg har ikke gjort en nok grundig undersøkelse for å kunne påstå at begge vevnadene jeg analyserte ble plukket på den måten som jeg beskriver her, men teknikken fungerte fint til å gjenskape motivene.

Først hovler man veven med i denne bindingen:

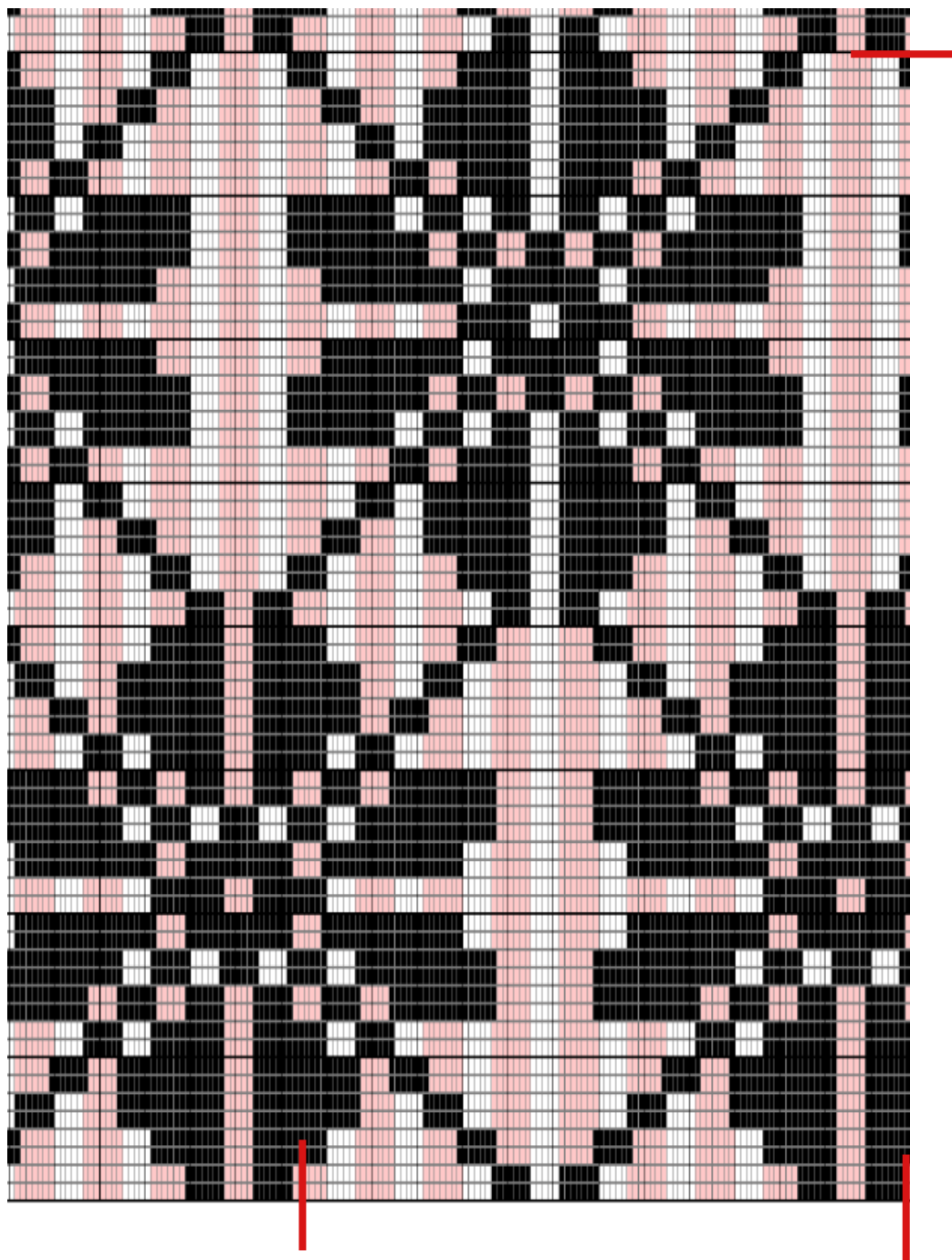



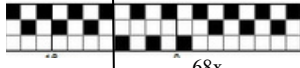
Hver gruppe med renningstråder i bindemønster og to mønsterinnslag tilsvarende en stor rute i mønsterdiagrammet. Til å plukke bruker man en plukkespille. Etter å ha plukket et rad, settes spilen på høykant, og innslaget føres i det plukket skillet. Det er viktig at spilen er minst like lang som vevbredden. Man bruker bindemønsteret som en veiledning, og om nødvendig byttes det på trøen som blir senket underveis i samme innsalg. For eksempel, der den røde piler peker i diagrammet, begynner man å føre spilen i det ene toskaftsskillet (Trøe 3). Man senker da trøe 1, så går den ene gruppen med renningstråder ned (grønn pil). Spilen føres videre, over to ruter. For at den skal da gå under riktig gruppe med renningstråder, senker man da trøe 4, og spilen føres i det nye skillet (blå pil). Man skal da hoppe over to ruter, og føre inn spilen i toskaftsskillet.



S'istella

Istella betyr stjerne på sardinsk. Benevnelser er brukt både til dette motivet og andre varianter av åttebladsrosen. Mønsteret er hentet fra midtpartiet til et teppe registrert på folkemuseet i Sassari.



venstre 1 rapport.
kant. 7 tr | 12x 68=768 tr | 
 68x

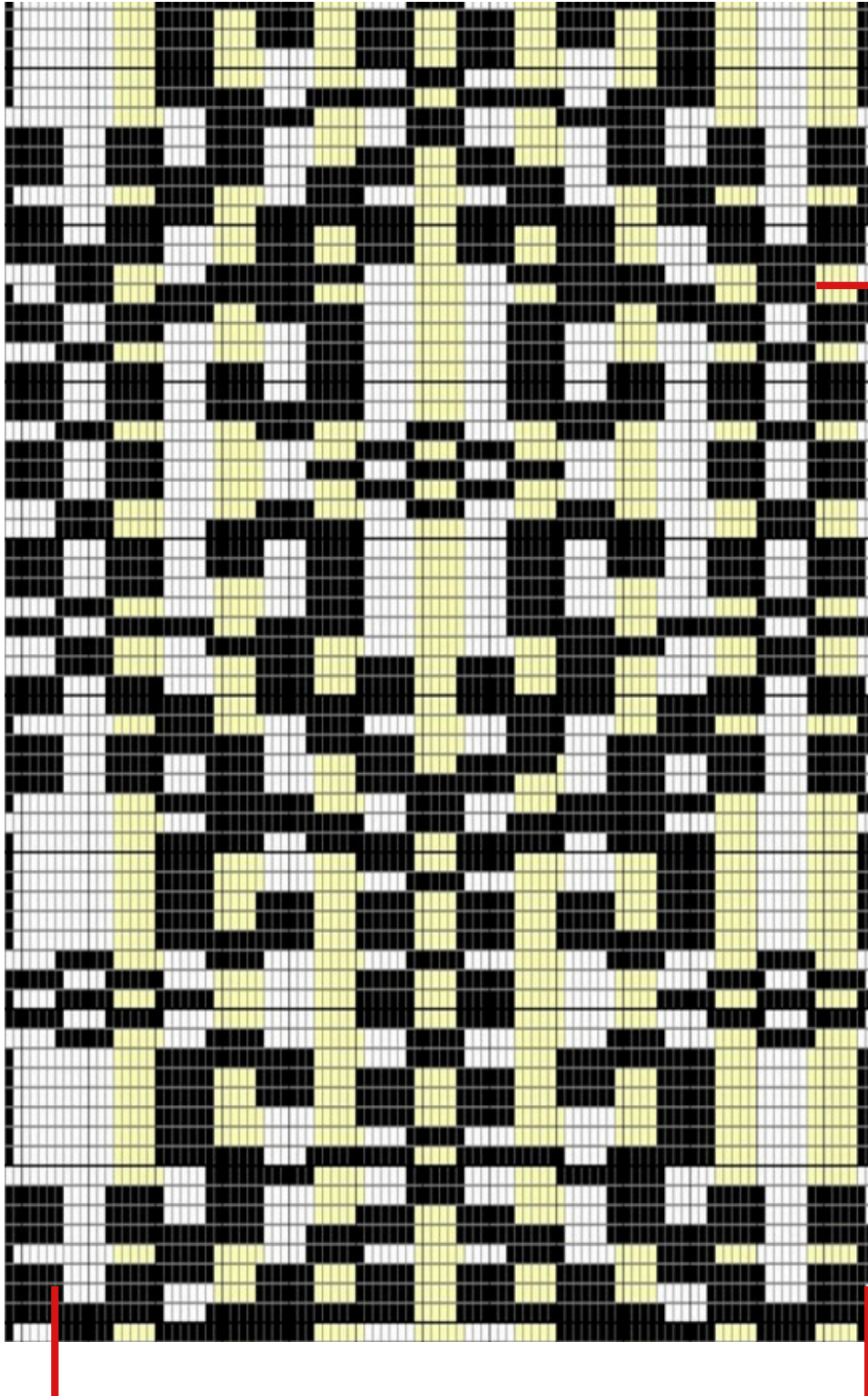


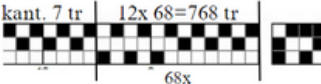
Til de innsmettede partiene på midten av stjernene, som også finnes i originalteppet, laget jeg en garndukke og smettet den inn over mønsterinnslaget. Endene ble festet i etterkant.

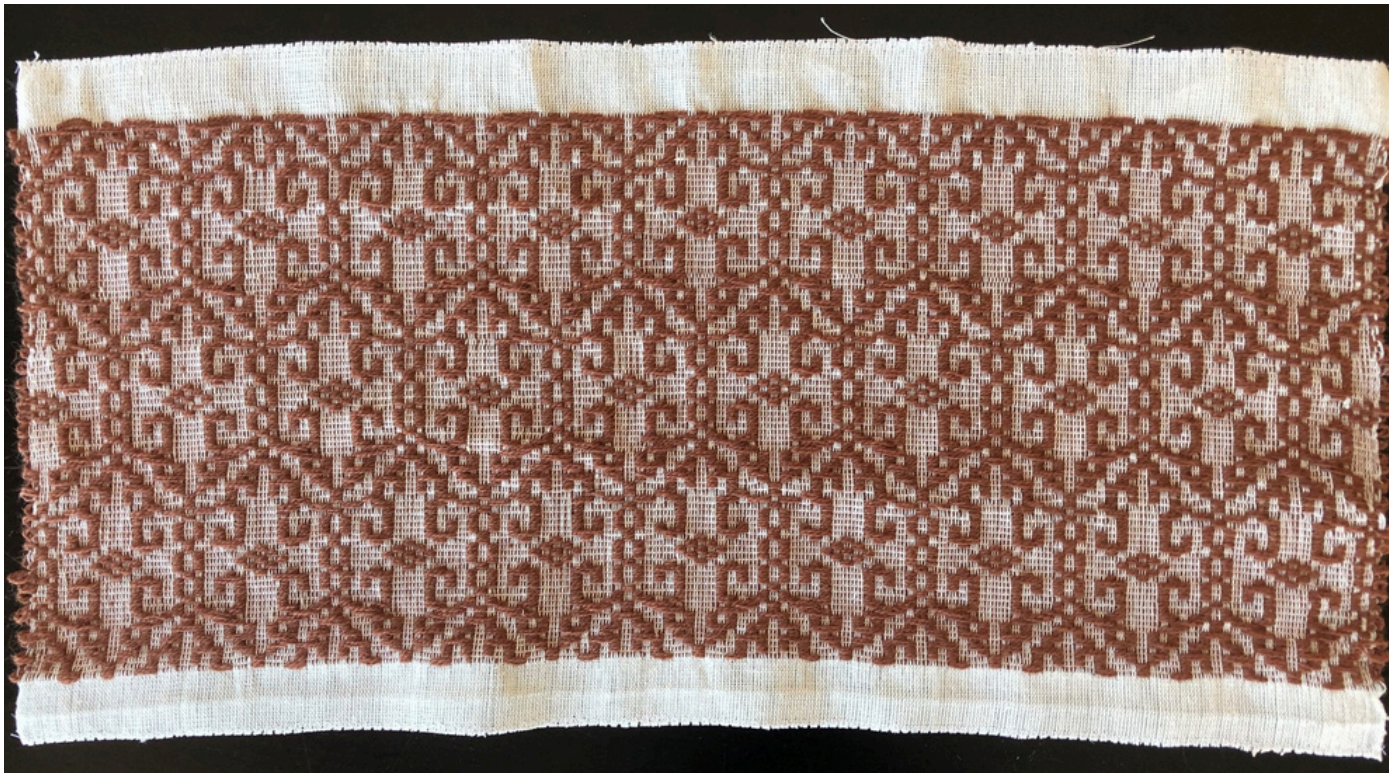


S'isciareu

Jeg klarte ikke å finne det lokale navnet til dette motivet. Jeg var valgt å kalle den etter asfodillblomsten. Planten har en symbolsk betydning i sardinsk folkekultur og kan minne til den organiske motivet. Teppet som mønster er hentet fra ble registrert på folkemuseet og var trolig i bruk som et serimonielt kisteteppe.



venstre 1 rapport.
kant. 7 tr | 12x 68=768 tr

68x



Dette var den eneste teppet i registreringen som hadde kun et bunninnslag. Jeg har prøvd å veve mønsteret med begge variantene. Til høyre på bildet vevde bunninnslaget kun inn i skillet til trøe 4; til venstre gikk bunninnslaget både i skillet til trøe 4 og 3 mellom hvert mønsterinnslag.



Mine tips for å lykkes med vevingen

Riktig tetthet

Når man vever med to bunninnslag mellom hvert mønsterinnslag er det viktig å slå bunninnslagene tett nok slik at bunnbindingen ikke blir synlig der motivene vises. En rutine som fungerte for meg var å slå to ganger etter hvert bunninnslag, først med lukket skille og så med motsatt skille. Å legge mønsterinnslaget i en bue kan også være en god idé!

Vevspenne: ja eller nei?

Jeg pleier å bruke vevspenne når jeg vever, men til denne teknikken var det faktisk best å la være. Det å se hva man vever hjelper å få en god flyt i arbeidet, og man kan til slutt huske hva neste steg er i trøingen -eller plukkingen. Vevbredden holdet seg fint, takket være både sideløkkene og linrenningen.

Hvor stram skal renningen være?

Hvis renningen er for stram, er det ekstra vanskelig å slå bunninnslagene helt inntil hverandre. Om den er for slakk, er det veldig fort gjort å trekke sammen trådene på jarekantene under vevingen. Den riktige spenningen står et sted imellom de to.

Skal mønster- og bunninnslaget krysses på sidene?

På de radene der mønsterflotteringen begynner helt på jarekanten, er det fint å få bunninnslaget til å gå over mønsterinnslaget, slik at man fester det lange trådspranget på kanten. Men dette er ikke alltid mulig: når man vever med to bunninnslag om gangen, havner alltid skyttelen på samme side. Bunninnslaget kan da ikke krysse mønsterinnslaget om sistnevnte kommer inni skillet fra motsatt side. Derfor mener jeg at man ikke skal bekymre seg for mye over den lille detaljen.

Hjelp! Jeg gjorde en feil!

Vi som holder på med veving i dette århundre lever i en verden der de fleste stoffene er fremstilt industrielt, og nesten alltid feilfri. Jeg har selv opplevd at jeg ofte setter krav på mitt eget håndverk om perfekte, jevne og symmetriske vevnader. Ved å se på historisk materiale, både i Norge og på Sardinia, har jeg derimot merket at man ofte finner små eller store feil i vevingen. Men de flotte vevnadene fremstiltes ikke som mindreverdige på grunn av dette.

Når jeg vevde motivene til dette heftet, valgte jeg å la være å rette på absolutt alle feil, med mindre det gikk over det strukturelle kvaliteten på stoffet. Noen feil jeg gjorde var faktisk av samme slag som de jeg fant i vevnadene under registreringen, og jeg følte en slags bånd med håndverkerne som levde 150 år før meg. Jeg vil derfor utfordre flere til å ikke være så perfeksjonister: småfeil er med på å gjøre vevnadene unike. De forteller kanskje om læringsprosessen, eller til og med om dagsformen når vi vevde. Ikke minst, de minner oss på at det er håndverk vi holder på med!

